

- Istraživačka jedinica Inicijative za Požegu -

**ANALIZA ZASTUPLJENOSTI POLITIČKIH
AKTERA U CENTRALNIM INFORMATIVNIM
EMISIJAMA TELEVIZIJE POŽEGA TOKOM
2020. GODINE**

Požega, februar 2021.

Društveni kontekst

U Srbiji, godinu 2020. obeležile su dve velike krize – jedna je zdravstvena, druga je politička. Poput celog sveta, i Srbija je pogođena **epidemijom korona virusa**. Od marta 2020. godine, pa do trenutka pisanja ovog izveštaja, prema [zvaničnim podacima](#) je preko 410.000 ljudi bilo zaraženo virusom, a više od 4.100 je preminulo. U Požegi je [zvanično](#) zaraženih od početka epidemije preko 1650, a prema proceni epidemiologa – sve te brojke su u praksi višestruko veće. Kao i na republičkom nivou, i na lokalnom nivou se povela debata o načinima na kojima se situacijom upravljalo. U cilju što boljeg odgovora opštine na epidemiju, Inicijativa za Požegu iznosila je svoje predloge i konstruktivne kritike. Ipak, sve vreme je postojao utisak da takvih **debata i predloga nema na mestu gde bi oni trebali najpre da budu – na lokalnoj televiziji**.

U senci zdravstvene krize, Srbiju i Požegu pogodila je **još jedna kriza – politička**. Nakon višegodišnjeg trenda [urušavanja demokratskih ustanova](#) i uspostavljanja upadljivo nepoštenih uslova za političko takmičenje, najveći deo opozicije se odlučio za bojkot parlamentarnih i lokalnih izbora. Na izbore koji su održani 21. juna nisu izašli najrelevantniji opozicioni akteri Požege – Inicijativa za Požegu i Savez za Srbiju. Takav razvoj događaja nedvosmisleno svedoči o krizi demokratije i krizi legitimiteta opštinskog rukovodstva, ali i o značajnoj polarizaciji koja postoji u srpskom društvu, a time i u Požegi. Ponovo, zainteresovana javnost stekla je utisak da se **ni o ovim temama nije dovoljno govorilo u lokalnim medijima**, odnosno da je izostalo ono što je preko potrebno u ovakvim trenucima – otvorena debata o problemima zajednice.

Medijski kontekst

Relevantni medijski zakoni (Zakon o javnom informisanju i medijima, Zakon o elektronskim medijima, Zakon o javnim medijskim servisima) insistiraju na slobodnom izveštavanju, odnosno na **pravu građana (i obavezi medija) da izveštavanje bude istinito, potpuno i blagovremeno**.

Ipak, sve domaće i strane stručne analize ukazuju na to da se u Srbiji već godinama beleži **pad u medijskoj slobodi**. O stalnom padu i zabrinjavajućem stanju medijske slobode pisali su Reporteri bez granica, Freedom haus, V-Dem švedski institut, Istraživačka jedinica Ekonomista, Savet Evrope, institucije Evropske unije, druge međunarodne organizacije i institucije, kao i brojne domaće organizacije civilnog društva i akademske ličnosti.

Veliki broj lokalnih medija bio je u javnom (opštinskom) vlasništvu i time direktno zavisio od budžeta do 2015. godine. Ipak, **privatizacija medija nije rešila nijedan problem** – oni su ostali u najvećem broju slučajeva potpuno zavisni od javnog finansiranja i time podobni za uticaj vlasti na uredništvo. Štaviše, [nalazi pokazuju](#) da su medije kupovale uglavnom osobe bliske vlastima, što je dodatno unižavalo njihovu nezavisnost. Za ilustraciju, kruševački biznismen blizak SNS, Radoica Milosavljević, u talasu privatizacija je kupio čak sedam lokalnih medija, uključujući i Televiziju Požega. Shodno prethodno rečenom, stiče se utisak da na oba nivoa, republičkom i lokalnom, postoji problem sa profesionalnošću i nezavisnošću medija. Drugim rečima, s obzirom da je u pitanju dugoročni trend i sistematski pristup, nedvosmisleno se može zaključiti da **stranke vlasti teže da ukinu drugačija mišljenja u medijima**, te da medije pretvore isključivo u sredstvo za sopstvenu promociju.

Radi omogućavanja građanima da formiraju sopstveno mišljenje o pojavama, događajima i ličnostima, obezbeđuje se raznovrsnost izvora informacija i medijskih sadržaja.
- Zakon o javnom informisanju i medijima, član 6, stav 1.

Istorijat Televizije Požega

Pod nazivom P kanal, sadašnja TV Požega je počela sa radom 1993, a svoj današnji naziv dobila je 1995. godine. **Do kraja devedesetih, Televizija je značajno unapredila svoje kapacitete i postala jedan od simbola slobodnog izveštavanja u Srbiji**, s obzirom na stanje medijskih (ne)sloboda u vreme Slobodana Miloševića. Zbog toga što se opirala kontroli vlasti, Ministarstvo za telekomunikacije je u martu 2000. godine pokušalo da prekine emitovanje Televizije i da je ugasi, što je izazvalo nezadovoljstvo i proteste velikog broja građana. TV Požega se 2007. godine izdvaja od Kulturnog centra Požega, a u narednim godinama je prinuđena na smanjenje broja zaposlenih. Konačno, **2015. godine je u procesu privatizacije medija prodata Radoici Milosavljeviću, biznismenu bliskom vlasti** koji je kupio veći broj lokalnih medija.

Kao i mnogi drugi lokalni mediji, TV Požega je nastavila da dobija **značajno javno finansiranje**, što je sa jedne strane dodatno obavezuje da pruža objektivne informacije i sadržaje, ali sa druge strane – u nedemokratskom kontekstu – otvara vrata za manipulaciju od strane vlasti. Samo u 2020. godini, prema [informacijama](#) iz Agencije za privredne registre, TV Požega je dobila ukupno 5.300.000 dinara od strane različitih javnih aktera, a najviše od opštine Požega. Prema poslednjim javno dostupnim informacijama, Televizija ima osmoro zaposlenih.

Zastupljenost političkih aktera – dobijeni podaci

Cilj analize bio je da izmeri ukupan broj priloga i vreme koje su različiti politički akteri (vlast i opozicija) imali na raspolaganju u okviru centralne informativne emisije na TV Požega tokom 2020. godine. Analiza je obavljena u periodu od 15. januara do 8. februara, u okviru koje je obuhvaćeno 247 javno dostupnih centralnih informativnih emisija.

U tabeli ispod su prikazani celokupni nalazi prema mesecima. U cilju merenja zastupljenosti političkih aktera, analizirani su sledeći elementi: **(1) ukupno vreme trajanja svih priloga** – dobijeno oduzimanjem 30 sekundi od ukupnog trajanja emisije, odnosno odbijanjem vremena uvodne i odjavne špice; **(2) ukupan broj priloga** – broj priloga svih emisija, uključujući i vremensku prognozu i izveštaje o obolelima od korona virusa; **(3) broj priloga vlasti** – ukupan broj priloga u kojima izjave daju predstavnici lokalne vlasti ili vladajućih stranaka iz opštine Požega, susednih lokalnih opština i republičkog nivoa; **(4) vreme priloga vlasti** – ukupno trajanje priloga u kojima izjave daju predstavnici vlasti; **(5) priloge lokalnih ustanova i javnih preduzeća** – broj priloga u kojima izjave daju predstavnici lokalnih (nepolitičkih) ustanova i javnih preduzeća ili koji je posvećen radu ustanova/JP; **(6) vreme lokalnih ustanova i javnih preduzeća** – ukupno trajanje priloga o ustanovama/JP; **(7) broj priloga o Inicijativi za Požegu** – izjave i izveštavanje o radu Inicijative; **(8) ukupno trajanje priloga posvećenim Inicijativi za Požegu**; **(9) broj priloga posvećenih ostaloj opoziciji** i **(10) ukupno trajanje priloga koji su posvećeni ostaloj opoziciji**.

Broj priloga i njihovo trajanje o vladajućim političkim akterima (predsednik opštine, Opštinsko veće, predsednik Skupštine opštine, predstavnici stranaka u vlasti) odvojeni su od javnih ustanova i JP, s obzirom da se potonji ne bave promocijom politike, već rada svojih ustanova/JP. U pitanju su Sportsko-kulturni centar, Narodna biblioteka, Turistička organizacija Požega, JKP Naš dom, JP Razvojna agencija, kao i lokalne obrazovne, zdravstvene i socijalne ustanove.

Vreme u tabeli je prikazano u formatu sati:minuta:sekundi (x:xx:xx). Procenti broja priloga ili trajanja priloga vlasti, ustanova/JP, Inicijative i druge opozicije dobijeni su kada se brojevi i vreme podele sa ukupnim brojem priloga, odnosno vremena trajanja svih priloga.

Tabela 1 – Nalazi analize prema mesecima

M.	Vr.	Ukupno vreme	Ukupan br. priloga	Prilozi vlast	Vreme vlast	Prilozi ust./JP	Vreme ust./JP	Prilozi IzP	Vreme IzP	Prilozi opozicija	Vreme opozicija
Jan	Br.	6:52:29	114	18	1:11:06	10	1:12:49	0	0	2	0:07:42
	%			15,79%	17,24%	8,77%	17,65%	0%	0%	1,75%	1,87%
Feb	Br.	7:09:30	106	20	1:22:53	16	1:20:43	0	0	1	0:05:08
	%			18,78%	19,3%	15,09%	18,79%	0%	0%	0,94%	1,2%
Mar	Br.	7:52:05	120	12	0:34:18	6	0:34:00	0	0	0	0
	%			10%	7,27%	5%	7,2%	0%	0%	0%	0%
Apr	Br.	7:33:01	108	8	0:28:54	4	0:16:31	0	0	1	0:03:08
	%			7,41%	6,38%	3,7%	3,65%	0%	0%	0,93%	0,69%
Maj	Br.	7:00:29	125	20	1:13:22	22	1:48:42	0	0	1	0:05:31
	%			16%	17,45%	17,6%	25,85%	0%	0%	0,8%	1,31%
Jun	Br.	7:52:32	148	54	3:01:33	36	2:28:43	0	0	0	0
	%			36,49%	38,42%	24,32%	31,47%	0%	0%	0%	0%
M.	Vr.	Ukupno vreme	Ukupan br. priloga	Prilozi vlast	Vreme vlast	Prilozi ust./JP	Vreme ust./JP	Prilozi IzP	Vreme IzP	Prilozi opozicija	Vreme opozicija
Jul	Br.	8:07:06	137	8	0:24:30	33	1:22:03	0	0	0	0
	%			5,84%	5,03%	24,09%	16,84%	0%	0%	0%	0%
Avg	Br.	7:52:19	138	6	0:20:15	27	1:02:25	0	0	0	0
	%			4,35%	4,29%	19,57%	13,22%	0%	0%	0%	0%
Sep	Br.	8:38:01	153	18	1:22:06	13	1:00:32	0	0	0	0
	%			11,76%	15,85%	8,5%	11,69%	0%	0%	0%	0%

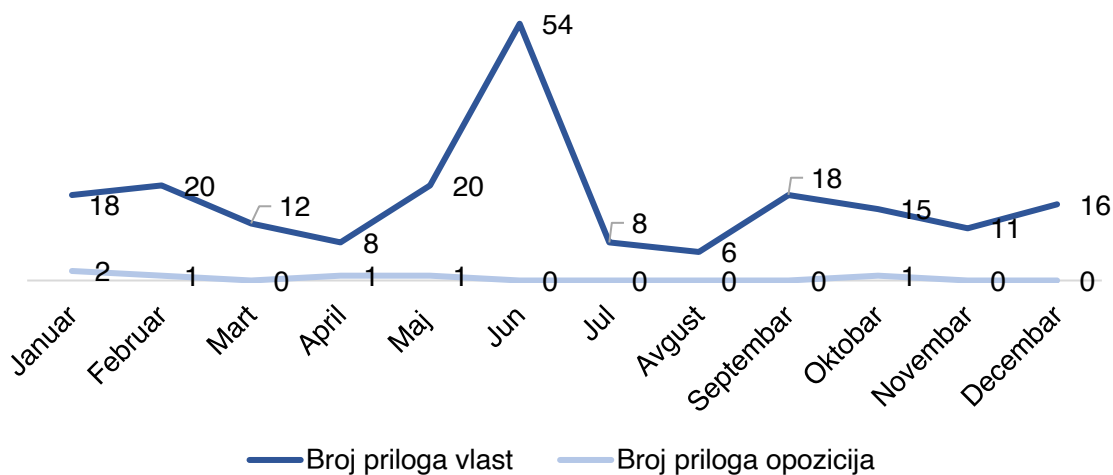
Okt	Br.	9:01:13	143	15	1:04:35	14	1:06:47	0	0	1	0:05:00
	%			10,49%	11,93%	9,79%	12,34%	0%	0%	0,7%	0,92%
Nov	Br.	7:09:12	118	11	0:34:17	9	0:36:38	0	0	0	0
	%			9,32%	7,99%	7,63%	8,54%	0%	0%	0%	0%
Dec	Br.	5:49:45	106	16	1:14:19	9	0:40:49	0	0	0	0
	%			15,09%	21,25%	8,49%	11,67%	0%	0%	0%	0%
M.	Vr.	Ukupno vreme	Ukupan br. priloga	Prilozi vlast	Vreme vlast	Prilozi ust./JP	Vreme ust./JP	Prilozi IzP	Vreme IzP	Prilozi opozicija	Vreme opozicija
Uk.	Br.	90:57:42	1.516	206	12:52:08	199	13:30:42	0	0	6	0:26:29
	%			13,45%	14,15%	13,13%	14,85%	0%	0%	0,4%	0,49%

Potpuna dominacija priloga o predstavnicima vladajućih stranaka

Od ukupnog broja svih posmatranih priloga tokom 2020. godine (1.516), 206 je posvećeno vlastima, odnosno najpre lokalnom rukovodstvu opštine Požega, a potom lokalnim rukovodstvima susjednih opština, republičkog rukovodstva, kao i lokalnih predstavnika stranaka vlasti (najpre SNS, SPS i SRS). Ličnosti koje u ovim prilogima dominiraju su predsednik opštine Đorđe Nikitović i zamenik predsednika Ivan Novaković. **Udeo ovih priloga je nezanemarljivo veliki – iznosi 13,45% (udeo vremena – 14,15%)**, s obzirom da je analiza obuhvatila najraznovrsnije priloge, uključujući informacije koje se tiču vremenske prognoze, izveštaje o broju novoobolelih od korona virusa i druge servisne informacije. Građani Požege su tokom 2020. godine gledali priloge sa predstavnicima vlasti u ukupnom trajanju od 12 sati, 52 minuta i 8 sekundi.

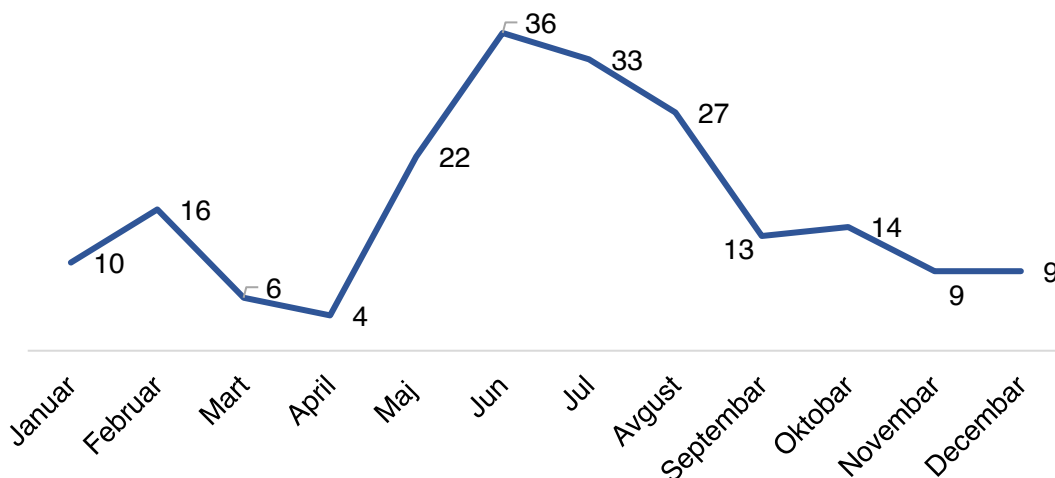
Broj priloga sa predstavnicima vlasti prema mesecima pokazuje interesantan trend (grafikon 1). **U junu je broj ovakvih priloga ubedljivo najveći**. Uzimajući u obzir da su u junu bili izbori, nije teško zaključiti da se radi o pojačanom izveštavanju o političkim akterima. Ipak, kada se pogleda broj priloga koji su posvećeni opoziciji (nijedan predlog u junu), nije teško zaključiti da su se ovim želele **pogurati stranke vlasti i time podstaći izborna participacija**, uzimajući u obzir da o opozicionim akterima koje su promovisale bojkot nije bilo ni reči.

Grafikon 1 – Broj priloga sa predstavnicima vladajućih i opozicionih stranaka, prema mesecima

Pored toga, **13,13% od svih priloga (14,85% vremena) posvećeno je radu požoških ustanova i JP.** Mada su rukovodioci i predstavnici ustanova/JP usmereni na informisanje javnosti o svom radu, **za očekivati je da će o svom radu govoriti u pozitivnom svetlu.** Uz to, više direktora ustanova/JP su članovi vladajućih stranaka ili su im bliski, što je dodatni podsticaj za pohvalu ne samo svoje organizacije, već i lokalnog rukovodstva i njihovih politika. Komplementarno sa nalazima o izveštavanju o predstavnicima vladajućih stranaka, **najviše se o radu lokalnih ustanova/JP i o izjavama njihovih rukovodilaca izveštavalo tokom izbornog meseca juna** – tada je prikazano 36 priloga (24,32% od svih priloga tokom juna).

Grafikon 2 – Broj priloga o lokalnim ustanovama i javnim preduzećima, prema mesecima

Dok je potpuno razumljivo i poželjno da lokalni mediji izveštavaju o radu političkih i drugih lokalnih ustanova, te da se u određenoj meri više izveštava o njihovom radu nego radu opozicionih grupa (pošto odgovaraju javnosti za svoj rad), **značajna i dramatična disproporcija u izveštavanju može stvoriti**

potpuno jednodimenzionalni prikaz stvarnosti. Takvo izveštavanje ne samo da je protivno medijskim zakonima, već je moralno neopravdano i štetno za lokalnu zajednicu, koja biva uskraćena za drugačija mišljenja, što konačno doprinosi rastu polarizacije u društvu.

Doktrina potpunog ignorisanja opozicije

Prema prikupljenim podacima, **ukupan broj priloga** tokom 2020. godine u kojima su opozicioni akteri izneli svoje viđenje političke ili druge situacije iznosi **poražavajućih – šest**. To je 0,4% od ukupnog broja priloga tokom 2020. i 0,49% od ukupnog vremena trajanja svih priloga. Od toga, **u pet slučajeva je prostor dobio Milan Stamatović, predsednik stranke Zdrava Srbija i predsednik opštine Čajetina, a jednom – Vojislav Šešelj**, kada je prilikom posete Požegi izneo određene kritike na račun republičke vlasti. Drugim rečima, ionako kratko vreme tokom čitave jedne godine za opoziciono viđenje (26 minuta i 29 sekundi) dobili su Stamatović, koji se distancirao od većeg dela opozicije izlaskom iz Saveza za Srbiju i Šešelj, čiji je odnos prema vlasti i ostatku opozicije nedefinisan.

Čak i takva opozicija nalazi se u vrlo nepovoljnom položaju u odnosu prema strankama vlasti, kada je u pitanju izveštavanje TV Požega. U pogledu proporcije, **stranke i predstavnici vlasti bili su tokom 2020. godine 34 puta više zastupljeni od opozicije po broju priloga, odnosno 29 puta više zastupljeni u pogledu vremena trajanja relevantnih priloga**. Drugim rečima, stranke opozicije (Zdrava Srbija i SRS) dobile su udeo od 2,91% priloga, odnosno 3,43% vremena u odnosu na stranke i predstavnike vlasti.

Tabela 2 – Proporcija predstavnika vlasti i opozicije, prema broju priloga i trajanju priloga

Proporcija vlast:opozicija (prilozi)	Proporcija vlast:opozicija (vreme)
34.33	29.16
2.91%	3.43%

Inicijativa za Požegu, Demokratska stranka, Stranka slobode i pravde, Dveri i druge relevantne opozicione opcije u opštini Požega i na republičkom nivou nisu dobile ni jedan jedini sekund vremena na TV Požega tokom 2020. godine. U pitanju su nesumnjivo žestoki kritičari vlasti SNS na svim nivoima, a sve ove opcije spaja i činjenica da nisu izašle na izbore koji su održani 21. juna. Izveštavanje Televizije nije vršeno na način da se opozicija sistematski diskreditovala, već je jednostavno nije bilo u prilogima. Iz toga se može izvesti zaključak da je doktrina Televizije (preciznije, vlasti) da se opozicija u potpunosti ignoriše, odnosno da se predstavlja isključivo jedno viđenje društvene stvarnosti.

TV Požega i Inicijativa za Požegu – primeri ignorisanja opozicije

Inicijativu za Požegu nastala je 9. maja 2018. godine i od tada sprovela čitav niz aktivnosti i u više navrata odbranila budžet opštine od nelegalnih i nelegitimnih pokušaja predstavnika vlasti da javni novac prevedu u privatnu korist. Pored toga, Inicijativa je uspela svojim akcijama i protestima da animira veliki broj sugrađana, što je najveća mobilizacija građana Požege još od 2000. godine. Aktivnosti Inicijative na društvenim mrežama prati više hiljada građana, a obraćanje Inicijativi sa predlozima, pohvalama i primedbama je redovno. Uprkos tome, TV Požega nijednom nije dala prilike aktivistima Inicijative da

predstave svoje viđenje aktuelnih situacija ili da napravi priloge o aktivnostima tokom 2020. godine. U redovima ispod će biti predstavljeni samo neki od interesantnih slučajeva.

Izostanak debate. Pored toga što tokom čitave 2020. godine nije bilo nijednog priloga o radu i aktivnostima Inicijative za Požegu u centralnoj informativnoj emisiji, TV Požega nijednom nije organizovala gostovanje predstavnika Inicijative u nekom drugom formatu, kao što je emisija „U centar“. Time su građani Požege uskraćeni ne samo za informacije o opozicionom delovanju i predlozima za drugačije upravljanje opštinom, nego i za debatne emisije u kojima bi se ukrstili argumenti predstavnika vlasti i opozicije.

Borba za čist vazduh. Inicijativa za Požegu je 5. februara 2020. učestvovala u zajedničkoj akciji sa preko 20 drugih organizacija iz Srbije, pod nazivom Borba za čist vazduh. Cilj performansa je bio da se skrene pažnja na izuzetno štetne posledice nekvalitetnog vazduha i uopšteno nemara za ekologiju. TV Požega je snimila prilog o akciji, međutim taj prilog nikada nije objavljen u programu. Iako bi odgovor mogao biti da je urednik odlučio da neke druge vesti imaju prioritet, postoje indicije (uzimajući kontekst u obzir) da se odustalo od emitovanja iz političkih razloga, odnosno da je urednik bio pod pritiskom da tako nešto ne objavi.

Polaganje venca na spomen-ploču palih boraca. Predstavnici Inicijative za Požegu su prisustvovali komemoraciji povodom 28 godina od pogibije pet mladih boraca iz Požege u Ustipraču i tom prilikom položili venac, uz poruku da rat više nikada ne treba da odnese mlade živote Požežana. U prilogu TV Požega koji je trajao 5 minuta i 5 sekundi, prikazano je polaganje venaca od strane predstavnika vlasti i Vojske Srbije, kao i obraćanje više osoba, uključujući pomoćnika predsednika opštine Požega, ali i predstavnika delegacije SPS. Interesantno je da Televizija ne samo da nije uzela nikakvu izjavu od predstavnika Inicijative, već u vremenu trajanja priloga nije nijednom prikazala kadar u kojem se vidi prisustvo delegacije Inicijative.

Tribina „Kamo dalje, rođake?“. Među brojnim aktivnostima Inicijative tokom 2020. godine, treba istaći jednu koja je nedvosmisleno medijski interesantna i atraktivna. U kancelariji Inicijative, uz epidemiološke mere, 17. oktobra je održana tribina o političkim i društvenim aktuelnostima, na kojoj su učestvovali Marinika Tepić, potpredsednica Stranke slobode i pravde, Radomir Lazović, predstavnik pokreta Ne davimo Beograd, Jovo Bakić, sociolog i predstavnik Partije radikalne levice, Nebojša Zelenović, bivši gradonačelnik Šapca i predsednik stranke Zajedno za Srbiju, kao i Pavle Grbović, predsednik Pokreta slobodnih građana. Požežani su izrazili veliko interesovanje za tribinu, a usled epidemioloških okolnosti većina zainteresovanih građana tribinu je pratila onlajn, putem jutjub kanala Inicijative. TV Požega nije izvestila svoje gledaoce ni o ovom događaju.

Ka profesionalnoj televiziji u službi svih građana

Podaci izneti u ovoj studiji nedvosmisleno ukazuju na potpunu jednostranost u prikazivanju društvene stvarnosti, odnosno političkih, ekonomskih, socijalnih, zdravstvenih i kulturnih procesa u opštini od strane TV Požega. Problem koji se uočava je dvostran – **(1) vlast na svim nivoima urušava medijske slobode**, utiče na rad medija i koristi javno finansiranje kao svoju glavnu polugu; **(2) televizija aktivno doprinosi perpetuiranju takvog stanja** time što aktivno učestvuje u promociji vlasti, odnosno defavorizovanju opozicije, čime krši zakon, novinarsku etiku, ali i potkopava šanse da se uspostavi sistem u kojem bi debata bila dopuštena, a mediji potpuno slobodni i finansijski stabilni.

Inicijativa za Požegu predlaže pet načelnih i konkretnih mera u cilju izgradnje nezavisnosti Televizije od politike i uspostavljanju ravnopravnosti u izveštavanju:

Opština

- Javno finansiranje medijskih projekata da se vrši isključivo prema kvalitetu projekata, a ne prema političkoj podobnosti. Javno finansiranje ne koristiti kao polugu za kontrolu medija;
- Predstavnici lokalne samouprave da budu spremni na javnu i argumentovanu debatu sa opozicijom o ključnim pitanjima za građane Požega.

Televizija

- Uredništvo da poštuje medijske zakone i novinarski etički kodeks;
- Smanjiti jaz u izveštavanju između predstavnika vlasti i opozicije. Na nedeljnom ili mesečnom nivou (u zavisnosti od aktivnosti i aktuelnost) nepristrasno izveštavati o opozicionim i kritičkim mišljenjima kada su u pitanju aktuelnosti u Požegi, kao i o aktivnostima i performansima opozicionih grupa;
- Periodično organizovati debatne emisije u kojima bi učešća uzeli predstavnici različitih političkih opcija, kako bi građani mogli da čuju razmenu argumenata vlasti i opozicije.